

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació
Direcció General del Patrimoni Cultural
Servei d'Arqueologia i Paleontologia
Biblioteca del Patrimoni Cultural

4653

Consolidació arqueològica Casol de Puigcastellet

Imma Mestres Santacreu ; Antoni Rojas Rabaneda ; Xesca Jimenez Sorroches

Avis legal

Aquesta obra està subjecta a una llicència Reconeixement-NoComercial-SenseObresDerivades 2.5 de Creative Commons. Se'n permet la reproducció, distribució i comunicació pública sempre que se'n citi el titular dels drets i no se'n faci un ús comercial. No es pot alterar, modificar o generar una obra derivada a partir d'aquesta obra. La llicència completa es pot consultar a <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/2.5/es/legalcode.ca>.

ÍNDEX

	Pàg.
1. FITXA TÈCNICA	2
2. INTRODUCCIÓ	2
3. SITUACIÓ GEOGRÀFICA	3
4. HISTÒRIA DE LA INVESTIGACIÓ	4
5. DESCRIPCIÓ DEL JACIMENT	4
6. CONTEXT HISTÒRIC	6
7. OBJECTIUS, MÈTODE I PROCEDIMENT	8
8. CONCLUSIONS	15
9. BIBLIOGRAFIA	15
10. FOTOGRAFIA	
11. PLANIMETRIA	

1. FITXA TÈCNICA DEL JACIMENT

Nom: Casol de Puigcastellet

Municipi: Folgueroles

Comarca: Osona

Accés: fàcil

Coordenades: Lg: 2 06´ 00´´; Lt: 41 55´40´´

Altitud: 709 s.n.m.

Típus de jaciment: Fortificació ibèrica.

Cronologia: s. III a.C.

Estat de conservació: Bo.

2. INTRODUCCIÓ

La intervenció de consolidació realitzada al Casol de Puigcastellet durant el mes d'agost de 2001 ha vingut motivada per l'evident estat de degradació de part de les estructures que formen la fortalesa d'època ibèrica. Les parts més deteriorades les formaven les estructures que componen els àmbits de la fortalesa. La importància del jaciment, el fet de formar part de la Ruta dels Ibers, i la realització de diverses activitats a l'entorn de les restes arqueològiques feia necessària l'inici d'una adequació de les estructures d'època ibèrica.

Els treballs han estat realitzats a petició del **ConSORCI de l'Espai Natural Guillerries Savassona** i l'**Ajuntament de Folgueroles**. Aquestes institucions es van posar en contacte amb l'empresa **Ares s.c.** dedicada a l'arqueologia i especialitzada en conservació de jaciments i dirigida pels arqueòlegs Antoni Rojas Rabaneda i Francesca Jiménez Sorroche. Un cop supervisat el jaciment es va recomanar l'adequació de les restes arqueològiques a través de diverses fases. L'estat del jaciment requeria una primera actuació de consolidació dels àmbits de la fortificació. Després d'entregar l'informe sobre l'estat de les estructures arqueològiques del Casol de Puigcastellet, les institucions esmentades van adjudicar el projecte a l'empresa Ares s.c. sota la direcció d'Antoni Rojas i Francesca Jiménez. Per altra banda, es va veure convenient excavar uns estrats de poca potència que quedaven afectats per la consolidació d'un dels murs dels àmbits, el mur de tancament de l'àmbit 3. Així, es va comptar amb la participació de l'arqueòloga Imma Mestres, que havia treballat al jaciment i que ha realitzat la excavació constant com a co-directora dels treballs arqueològics efectuats.

Algunes estructures corresponents als àmbits encara no han estat excavades completament. És per aquest fet que amb la supervisió del Sr. Antoni Caballé,

arqueòleg territorial, es va decidir no consolidar aquelles estructures que necessitessin una futura actuació d'excavació arqueològica.

Els treballs de consolidació s'han portat a terme entre els dies 1 i 31 d'agost de 2001 i ha treballat un equip de cinc arqueòlegs.

3. SITUACIÓ GEOGRÀFICA

L'entorn del jaciment

El jaciment ibèric del Casol de Puigcastallet està situat a 709 metres d'altitud en un turó a la banda meridional del municipi de Folgueroles, entre aquesta població i la de Sant Julià de Vilatorrada. Les seves coordenades són: Lg: 2 06'00" ; i Lt: 41 55' 40". S'hi accedeix per la carretera comarcal de Folgueroles a Vilanova de Sau. A l'alçada del poble, un camí a la dreta condueix al mas d'en Coll i al mas l'Arumí, que flanquegen el turó al cim del qual s'emplaça la fortalesa, un pany de muralla de 65 metres de llargada que separa els espadats a nord i a sud.

El turó que ocupa el jaciment és un dels primers enlairaments considerables que limiten pel llevant la plana de Vic de les Guilleries. Geològicament, està format a la base per les margues eocèniques que configuren el sòcol de la Plana, i el cim, per les arenisques gluconítiques de la formació de Folgueroles. La fortalesa es troba, doncs, entre dues àrees diferenciades: pel cantó de ponent s'obren les terres fèrtils de la plana de Vic, actualment gairebé totes en conreu. L'altre tros del territori, incloent-hi el cim del turó on s'implanta el jaciment, és boscós, amb una vegetació mediterrània de muntanya mitjana composta per una barreja de roure martinenc i alzinar típic. La presència de pi roig, actualment molt abundant, cal considerar-la al·lògena, d'aportació possiblement antròpica.

arqueòleg territorial, es va decidir no consolidar aquelles estructures que necessitessin una futura actuació d'excavació arqueològica.

Els treballs de consolidació s'han portat a terme entre els dies 1 i 31 d'agost de 2001 i ha treballat un equip de cinc arqueòlegs.

3. SITUACIÓ GEOGRÀFICA

L'entorn del jaciment

El jaciment ibèric del Casol de Puigcastallet està situat a 709 metres d'altitud en un turó a la banda meridional del municipi de Folgueroles, entre aquesta població i la de Sant Julià de Vilatorrada. Les seves coordenades són: Lg: 2 06'00" ; i Lt: 41 55' 40". S'hi accedeix per la carretera comarcal de Folgueroles a Vilanova de Sau. A l'alçada del poble, un camí a la dreta condueix al mas d'en Coll i al mas l'Arumí, que flanquegen el turó al cim del qual s'emplaça la fortalesa, un pany de muralla de 65 metres de llargada que separa els espadats a nord i a sud.

El turó que ocupa el jaciment és un dels primers enlairaments considerables que limiten pel llevant la plana de Vic de les Guilleries. Geològicament, està format a la base per les margues eocèniques que configuren el sòcol de la Plana, i el cim, per les arenisques gluconítiques de la formació de Folgueroles. La fortalesa es troba, doncs, entre dues àrees diferenciades: pel cantó de ponent s'obren les terres fèrtils de la plana de Vic, actualment gairebé totes en conreu. L'altre tros del territori, incloent-hi el cim del turó on s'implanta el jaciment, és boscós, amb una vegetació mediterrània de muntanya mitjana composta per una barreja de roure martinenc i alzinar típic. La presència de pi roig, actualment molt abundant, cal considerar-la al·lògena, d'aportació possiblement antròpica.

4. HISTÒRIA DE LA INVESTIGACIÓ.

La referència més antiga sobre el jaciment ibèric del Casol de Puigcastellet es troba en un document de compra de la domus de Coll, on s'esmenta "el Castellet" com a confrontació d'aquesta propietat.

El jaciment fou descobert a la dècada dels anys 60, per un grup de persones relacionades amb el Museu Episcopal de Vic, dirigit pel Dr. Eduard Junyent, encapçalat pel Sr. Martí Cassany. Aquest grup inicià l'excavació de les cambres 5, 6, 7 i 8 i buidà tota la part davantera de la muralla.

Des de l'any 1982 fins al 1992 s'han realitzat excavacions sistemàtiques portades a terme per un equip d'estudiants i llicenciats de la Universitat de Barcelona, dirigides per la Dra. Mª Dolors Molas i Font, subvencionades pel Servei d'Arqueologia de la Generalitat de Catalunya, i amb el suport de l'Institut d'Arqueologia i Prehistòria de la Universitat de Barcelona.

5. DESCRIPCIÓ DEL JACIMENT

La fortalesa

El conjunt arquitectònic del Casol de Puigcastellet està format per un gran pany de muralla de 64,9 m de llarg i 2.5 d'amplada, amb una torre central a la cara sud-est, i amb 10 àmbits que s'obren a la cara nord-oest. Davant dels àmbits 1, 2 i part del 3 s'ha documentat l'existència d'un pati empedrat. Es tracta del tipus defensiu anomenat "de barrera". Les estructures de disposició lineal, amb una orientació nord-est / sud-oest, impedeixen el pas pel turó. Els braços que s'estenen als extrems dels murs laterals del llenç principal de muralla i que, segurament, arribarien arran de cinglera, a banda i banda del turó, aprofiten el relleu del promontori tancant l'accés a la fortalesa i impedeixen el pas cap a la plana. La superfície aproximada que ocupen les estructures és de 595.16 m².

4. HISTÒRIA DE LA INVESTIGACIÓ.

La referència més antiga sobre el jaciment ibèric del Casol de Puigcastellet es troba en un document de compra de la domus de Coll, on s'esmenta "el Castellet" com a confrontació d'aquesta propietat.

El jaciment fou descobert a la dècada dels anys 60, per un grup de persones relacionades amb el Museu Episcopal de Vic, dirigit pel Dr. Eduard Junyent, encapçalat pel Sr. Martí Cassany. Aquest grup inicià l'excavació de les cambres 5, 6, 7 i 8 i buidà tota la part davantera de la muralla.

Des de l'any 1982 fins al 1992 s'han realitzat excavacions sistemàtiques portades a terme per un equip d'estudiants i llicenciats de la Universitat de Barcelona, dirigides per la Dra. Mª Dolors Molas i Font, subvencionades pel Servei d'Arqueologia de la Generalitat de Catalunya, i amb el suport de l'Institut d'Arqueologia i Prehistòria de la Universitat de Barcelona.

5. DESCRIPCIÓ DEL JACIMENT

La fortalesa

El conjunt arquitectònic del Casol de Puigcastellet està format per un gran pany de muralla de 64,9 m de llarg i 2.5 d'amplada, amb una torre central a la cara sud-est, i amb 10 àmbits que s'obren a la cara nord-oest. Davant dels àmbits 1, 2 i part del 3 s'ha documentat l'existència d'un pati empedrat. Es tracta del tipus defensiu anomenat "de barrera". Les estructures de disposició lineal, amb una orientació nord-est / sud-oest, impedeixen el pas pel turó. Els braços que s'estenen als extrems dels murs laterals del llenç principal de muralla i que, segurament, arribarien arran de cinglera, a banda i banda del turó, aprofiten el relleu del promontori tancant l'accés a la fortalesa i impedeixen el pas cap a la plana. La superfície aproximada que ocupen les estructures és de 595.16 m².

El conjunt està construït a base de grans lloses del país; el tipus de pedra és calcària, i són planes, primes, força regulars i col·locades totalment en sec. Utilitza blocs semiescairats i treballats per la cara vista, s'ajusten força bé ajudats per pedres petites i mitjanes a les juntures. Tenen la forma rectangular, essent molt irregulars en les seves mesures, i formen filades de disposició més o menys horitzontal molt desiguals. Alguns angles es reforcen amb lloses verticals a la manera de falca. Les estructures s'assenten directament sobre la roca natural, i en certs punts aquesta es retalla per tal d'encaixar-hi la filada de base.

La torre

A la cara sud-est tenim una torre o contrafort de planta rectangular atalussada per la part davantera, de 12.2 metres de llargària, i 6.3 metres d'amplària sense cap obertura lateral, la superfície de la qual està coberta per l'enderroc de les mateixes parets. Es tracta d'una torre massissa, tal com sembla indicar-ho la inclinació en talús, i es construí adossada a la muralla. El tipus de parament és semblant al de la muralla, però hi destaca la utilització de blocs més grans que a les altres construccions. Són especialment escollits els blocs dels angles, ben escairats i ajustats.

No es disposen d'evidències arqueològiques respecte a l'accés a la torre. Hipotèticament, i seguint la tradició prou documentada en altres recintes fortificats, és probable la utilització d'estructures voladisses de fusta. L'estat de conservació de la torre és bo, i en resta una alçària màxima de 2.70 metres i mínima de 2.58.

Els àmbits

A la banda nord-oest de la muralla s'obren deu habitacions construïdes contemporàniament a la muralla, tal com ho mostren els encaixos entre les parets mitgeres i el pany de la fortificació. Aquests àmbits són de planta rectangular amb unes mides que oscil·len entre els 4,5 i els 6 metres d'amplada, i els 3,5 i 4,5 de llargada. El mur de fons de tots els àmbits

correspon al mateix llenç murari. L'estat de conservació d'aquestes parets varia a cada habitació, amb una alçària que oscil·la entre els 0,75 i els 0,90 metres.

6. CONTEXT HISTÒRIC

El Casol de Puigcastellet és un exemple d'arquitectura militar ibèrica de caràcter autòcton sobre la qual les influències mediterrànies han exercit un pes poc important pel que fa a aspectes tècnics i constructius. Apareix com a hereva de la prehistòria, i cal remuntar-nos a les tècniques i les construccions de l'edat del bronze final (segles X i IX aC), conegudes a d'altres indrets del principat per retrobar aquesta tradició indígena en el tractament de la pedra.

La fortificació del Casol de Puigcastellet no és un fenomen aïllat en el marc de l'Ausetània, sinó que són ben conegudes arqueològicament altres fortaleses semblants. L'Oppidum del turó del Montgròs (el Brull) és la fortificació amb la qual el Casol manté uns paral·lelismes més clars. De manera semblant actua la fortalesa de l'oppidum de l'Esquerda (Masies de Roda de Ter), però aquesta presenta més evidències d'hàbitat i d'urbanisme, que li donen una funció diferent dintre del territori ausetà.

La conquesta romana posa fi a aquestes pautes d'assentament i fortificació. Durant el període de l'ibèric tardà gairebé no es construeixen noves defenses, i se'n produeix el progressiu abandonament. Aquestes estructures defensives enlairades han quedat obsoletes dins del nou patró de vida que la romanització imposarà a les diferents comunitats ibèriques

El territori ibèric estava ocupat per diferents tribus, de les quals coneixem el nom gràcies als textos dels escriptors grecs i romans. Una d'aquestes tribus, la dels Ausetans van habitar a la comarca d'Osona. Els poblats ausetans fins ara coneguts són, en la seva majoria, poblats fortificats, situats en punts estratègics de control del territori. Tenim molt poca informació sobre els poblats o ciutats indígenes del Baix Empordà procedent de les fonts literàries. De fet, moltes ciutats indígenes importants del territori català només les coneixem a través de les monedes que van encunyar, ja que les fonts literàries antigues no les mencionen.

correspon al mateix llenç murari. L'estat de conservació d'aquestes parets varia a cada habitació, amb una alçària que oscil·la entre els 0,75 i els 0,90 metres.

6. CONTEXT HISTÒRIC

El Casol de Puigcastellet és un exemple d'arquitectura militar ibèrica de caràcter autòcton sobre la qual les influències mediterrànies han exercit un pes poc important pel que fa a aspectes tècnics i constructius. Apareix com a hereva de la prehistòria, i cal remuntar-nos a les tècniques i les construccions de l'edat del bronze final (segles X i IX aC), conegudes a d'altres indrets del principat per retrobar aquesta tradició indígena en el tractament de la pedra.

La fortificació del Casol de Puigcastellet no és un fenomen aïllat en el marc de l'Ausetània, sinó que són ben conegudes arqueològicament altres fortaleses semblants. L'Oppidum del turó del Montgròs (el Brull) és la fortificació amb la qual el Casol manté uns paral·lelismes més clars. De manera semblant actua la fortalesa de l'oppidum de l'Esquerda (Masies de Roda de Ter), però aquesta presenta més evidències d'hàbitat i d'urbanisme, que li donen una funció diferent dintre del territori ausetà.

La conquesta romana posa fi a aquestes pautes d'assentament i fortificació. Durant el període de l'ibèric tardà gairebé no es construeixen noves defenses, i se'n produeix el progressiu abandonament. Aquestes estructures defensives enlairades han quedat obsoletes dins del nou patró de vida que la romanització imposarà a les diferents comunitats ibèriques

El territori ibèric estava ocupat per diferents tribus, de les quals coneixem el nom gràcies als textos dels escriptors grecs i romans. Una d'aquestes tribus, la dels Ausetans van habitar a la comarca d'Osona. Els poblats ausetans fins ara coneguts són, en la seva majoria, poblats fortificats, situats en punts estratègics de control del territori. Tenim molt poca informació sobre els poblats o ciutats indígenes del Baix Empordà procedent de les fonts literàries. De fet, moltes ciutats indígenes importants del territori català només les coneixem a través de les monedes que van encunyar, ja que les fonts literàries antigues no les mencionen.

Els ausetans apareixen a diversos textos clàssics, en especial a la narració de Titus Livi que parla del setge de la seva capital, Ausa, l'any 218 aC, per part dels exèrcits romans, comandats per Gneu Corneli Escipió.

Aquesta va ser una de les poques tribus ibèriques catalanes que va encunyar denaris de plata, a més de moneda de bronze, amb la llegenda ausesken (deus ausetans).

S'ha donat per fet que l'Ausa ibèrica es trobava al mateix emplaçament que l'Ausa romana, és a dir, a l'actual ciutat de Vic.

Amb l'arribada de Gneu Corneli Escipió a Empúries l'any 218 a.C. s'inicia un ampli i llarg procés de conquesta i romanització del territori.

El nord est de Catalunya, les comarques de Girona (Alt i Baix Empordà, Gironès, la Selva, Pla de l'Estany, la Garrotxa) fou el primer territori de tota la Mediterrània occidental d'entrar en contacte amb Roma. L'any 218 a.C., els exèrcits romans van desembarcar a Empúries per contrarestar la presència cartaginesa a Iberia, fet que provoca la Segona Guerra Púnica. Amb gran rapidesa les tropes romanes van avançar en direcció sud. En un espai de temps relativament curt, els romans van començar a dominar els pobles de la costa fins al riu Ebre. Les fonts històriques ens informen com Escipió va assetjar els poblats de la costa que es negaren al sotmetiment i com va donar un bon tracte als que s'aliaren. Tanmateix no coneixem profundament aquest procés degut a que les fonts són molt poc precises. Així, en aquests primers anys d'ocupació romana els poblats costaners del Baix Empordà continuen actius. L'arqueologia ens informa d'alguns d'aquests assentaments com els poblats de Sant Sebastià de la Guarda, Castell de Palamós i el Fortim de Sant Feliu (Burch, Rojas, Sagrera 2003). D'aquesta manera, tot sembla indicar que els poblats costaners, i concretament els indigets no van oposar una resistència com la que van protagonitzar els ilergetes o els ausetans durant el 206-205 a.C. Segons les fonts, tal i com hem explicat, aquests poblats haurien estat

dominats pels romans amb una política de pactes amb les comunitats indígenes (Polibi III, LXXVI).

L'abandonament del Casol de Puigcastellet a inicis del s. II a.C., l'hem de posar en el context del procés de romanització. La introducció d'una nova estructura econòmica i un canvi en la orientació en les vies de comunicació, deixa sense sentit la ubicació de la fortalesa (Molas, Rocafiguera, Mestres 1988, p. 97-120) que deriva en el seu abandó.

7. OBJECTIUS, MÈTODE I PROCEDIMENT

L'actuació realitzada al Casol de Puigcastellet ha tingut per objecte frenar l'estat de deteriorament que estaven experimentant les estructures que formen els àmbits. Els murs de les habitacions estaven formats per grans blocs de pedra els quals estaven lligats amb fang. Aquest material és emprat a la construcció durant la protohistòria catalana. També es farien servir petites pedres i fragments ceràmics per tal de acabar d'encaixar els blocs.

Els treballs de consolidació efectuats al Casol de Puigcastellet s'ha efectuat a partir de l'observació de les característiques pròpies de les estructures tenint en compte els següents criteris.

- Anàlisi de l'estat de conservació de les estructures.
- Composició constructiva de les estructures. Parets de blocs de pedra de la terra unides amb fang.
- Tècnica adequada de consolidació.

En totes les estructures s'ha seguit el mateix procediment. En primer lloc es va fotografiar totes les estructures amb la intenció de realitzar una consolidació

dominats pels romans amb una política de pactes amb les comunitats indígenes (Polibi III, LXXVI).

L'abandonament del Casol de Puigcastellet a inicis del s. II a.C., l'hem de posar en el context del procés de romanització. La introducció d'una nova estructura econòmica i un canvi en la orientació en les vies de comunicació, deixa sense sentit la ubicació de la fortalesa (Molas, Rocafiguera, Mestres 1988, p. 97-120) que deriva en el seu abandó.

7. OBJECTIUS, MÈTODE I PROCEDIMENT

L'actuació realitzada al Casol de Puigcastellet ha tingut per objecte frenar l'estat de deteriorament que estaven experimentant les estructures que formen els àmbits. Els murs de les habitacions estaven formats per grans blocs de pedra els quals estaven lligats amb fang. Aquest material és emprat a la construcció durant la protohistòria catalana. També es farien servir petites pedres i fragments ceràmics per tal de acabar d'encaixar els blocs.

Els treballs de consolidació efectuats al Casol de Puigcastellet s'ha efectuat a partir de l'observació de les característiques pròpies de les estructures tenint en compte els següents criteris.

- Anàlisi de l'estat de conservació de les estructures.
- Composició constructiva de les estructures. Parets de blocs de pedra de la terra unides amb fang.
- Tècnica adequada de consolidació.

En totes les estructures s'ha seguit el mateix procediment. En primer lloc es va fotografiar totes les estructures amb la intenció de realitzar una consolidació

que respectés l'aspecte que ofería en ser descobertes a través de les excavacions arqueològiques realitzades als anys vuitanta. En segon lloc es va realitzar una profunda neteja de tot el sector per tal de deixar els àmbits preparats per la consolidació. En tercer lloc es van documentar aquelles filades de blocs de pedra afectats, poc subjectats i amb perill de caure. Una vegada que es va decidir en quines filades actuar es van començar a extreure els blocs de pedra i, al mateix temps, retirar tota la terra que originalment havia tingut la funció de lligar els blocs. La terra va ser substituïda per una preparació de morter a base de porland, calç blanca, calç groga i sorra. Aquest morter subjecta fortament els blocs i deixa l'estructura totalment sòlida. Els blocs de pedra, sempre que les condicions ho permetien, van ser col·locats en a seva posició original tenint com a referència les fotografies realitzades en la primera fase del procediment. Tot el morter va ser acuradament tractat per evitar contrastos. Per tal de donar un major grau de naturalitat a l'estructura, el morter va ser cobert per fang. Aquest fet li va donar a les estructures un aspecte molt semblant al que tenia en ser descoberts. Per, tant el morter queda dissimulat a través del fang aplicat donant la sensació que no s'ha efectuat una actuació moderna. En canvi els murs queden totalment sòlids evitant i frenant els desprendiments de blocs de pedra i terra.

En cap estructura s'han aixecat filades. Sempre s'ha respectat la mateixa alçada que el mur tenia abans de la consolidació.

Els murs consolidats han estat numerats a partir del número 1 amb la intenció de facilitar la seva identificació

Mur 1 (fig.1- 2)

Presentava un estat molt arrasat en la seva banda nord. Aquesta part estava formada per molta terra i pedres petites, sense cap tipus de solidesa. Tot aquest espai va haver de ser buidat i netejat profundament per tal de col·locar blocs ben conjuntats i donar solidesa a l'estructura. Així, es van refer pràcticament dues filades de blocs de pedra. Per altra part, la banda sud

presentava més bon estat de conservació. La filada superior estava formada per grans blocs . Tanmateix aquests blocs no estaven ben subjectats i es van aixecar per tal de substituir la terra per morter. Cal dir que es va optar per deixar l'estructura amb el mateix aspecte que presentava abans de la consolidació sense intentar fer cap nova estructura ni aixecar noves filades. Amb aquesta actuació el mur presenta un estat sòlid.

Mur 2 (fig. 3-4)

El mur 2 presentava un bon estat de conservació degut a que havia estat objecte d'una consolidació anterior. Tanmateix aquesta actuació només havia afectat als costats i alguns blocs havien saltat. La filada central no havia estat objecte de consolidació i, per tant, els blocs no presentaven cap subjecció. Per altra banda, l'estructura tenia diversos blocs a la part superior procedents de les excavacions realitzades durant els anys vuitanta. Així, l'actuació que es va portar a terme en aquest mur va consistir en la neteja i extracció d'aquesta filada central i en la subjecció de part dels extrems allà on alguns blocs no eren sòlids i podien caure

Mur 3 (fig. 5-6)

Aquesta estructura presentava característiques semblants a la de l'anterior. La part més ben refeta eren els angles tal i com passava al mur 2. Alguns blocs dels extrems havien estat objectes de consolidació en anys anteriors, però només en alguns punts molt puntuals com a mesura provisional per evitar la degradació dels murs. Part del morter col·locat en aquestes consolidacions havia caigut. Aquest morter es va extreure amb la intenció de col·locar un altre nou i més fort. L'actuació va ser molt similar a la del mur 2 tot i que el nombre de blocs no subjectats era major i, per tant, va requerir més temps i dedicació per a la seva consolidació.

Mur 4 (fig. 7-8)

Aquesta estructura presentava les dues primeres filades totalment mogudes, sense subjecció, amb una gran quantitat de pedres de gran mida abocades durant el procés d'excavació, sobretot de les habitacions contigües. L'estructura presentava alguna consolidació d'alguna part molt puntual com per exemple el seu angle. Així, un cop extretes totes aquells blocs que no pertanyien al mur, es va procedir a la consolidació que es va concentrar en les dues filades superiors.

Mur 5 (fig. 9-10)

Estava totalment tapat per un gruix de terra d'uns 30 cms. i petites pedres fruit del pas del temps des de la clausura de les últimes excavacions a finals dels anys vuitanta. Presentava un estat de molt poca solidesa en els angles amb blocs que corrien el perill de caure per efectes climatològics o el pas de persones. Un cop es va extreure tot el gruix de terra superior es va procedir a la neteja i extracció de les dues filades superiors.

Mur 6 (fig. 11-12)

Aquesta estructura presentava característiques semblants a la del mur 5. Els seus angles presentaven un estat molt deteriorat i en evident procés de degradació. Els blocs de pedra de les seves filades superiors havien deixat de estar subjectats per la terra que les unia. Els blocs eren de grans dimensions, seguint les característiques de la resta de murs. Es va haver de dedicar un gran espai de temps en netejar la capa de terra i pedres que cobria la filada superior del mur. Una vegada extret aquest gruix es va procedir a extreure pedra per pedra els blocs que formaven les filades. Es va seguir el mateix procediment esmentat amb anterioritat.

Mur 7 (fig. 13-14)

La banda sud d'aquesta estructura era la més arrasada i era evident que alguns blocs havien caigut recentment degut a la seva progressiva degradació. Les tres filades superiors estaven mal subjectades i, per tant, calia extreure-les i tornar-les a col·locar amb la intenció de dotar-les d'una major consistència amb el mateix procediment fet servir a la resta de murs.

Mur 8 (fig. 15-16)

Tot i que semblava presentar un bon estat de conservació, quan es va procedir a extreure la filades superiors es va poder comprovar com aquesta imatge era només aparent. Els seus blocs estaven dèbilment subjectats i per tal de efectuar una consolidació de la primera filada calia preparar una bona i sòlida base amb la subjecció de les dues filades immediatament inferiors.

Mur 9 (fig. 17-18)

La cara nord deixava entreveure una estructura relativament conservada. No obstant, tal i com passava amb el mur 8, la imatge de solidesa era molt enganyosa. El seu extrem sud estava totalment arrasat amb totes les seves filades caigudes i malmeses a excepció només de les filades que es recolzaven directament sobre la roca. Aquest mur va haver-se de refer pràcticament en la seva totalitat. Tot i ser de menor mida que la resta va requerir un major dedicació.

Mur 10 (fig. 19-20)

Estructura molt arrasada amb molts blocs sobreposats. Per sota d'aquest gruix de blocs, terra i herbes es van constatar un seguit de quatre filades amb un alt grau d'arrasament i perill de despreniment. Es va haver de desmuntar totes aquestes filades fins arribar a la inferior, que era la única que es mantenia sòlida. Es van tornar a col·locar totes aquestes filades bloc per bloc, recuperant l'alçada constatada abans de la consolidació.

Mur de tancament de l'habitació 3.

Aquest mur estava totalment arrasat a excepció de la filada que es recolzava directament sobre la roca. Tanmateix l'estructura presentava una gran capa d'un 50 cms. Formada per un despreniment de terra i pedres. Aquesta capa li donava a l'estructura una alçada enganyosa. Per tal de desmuntar el mur es va portar a terme una petita actuació d'excavació arqueològica per intentar extreure algun tipus d'informació arqueològica i els resultats de la qual estan en fase d'estudi. Adossat aquest mur arrencava una petita estructura en direcció oest excavat i documentat durant les excavacions realitzades durant els anys vuitanta. Aquesta estructura estava molt arrasada i existia la possibilitat de que desaparegués totalment. Per tant, es va consolidar afegint algun bloc que li donés consistència.

Mur de tancament de l'habitació 4.

Aquest mur estava pràcticament desmuntat en les seves filades superiors, amb blocs molt desplaçats i amb la possibilitat de despreniment. També presentava grans blocs originaris de l'enderroc excavat dins dels àmbits. L'actuació en aquest mur va consistir en una neteja a fons. En segon lloc es van desmuntar les filades afectades les quals es van tornar a col·locar de manera regular donat solidesa a l'estructura i evitant la seva caiguda.

8. CONCLUSIONS

Els resultats derivats de la consolidació arqueològica han estat molt satisfactoris. En primer lloc s'ha acomplert el principal objectiu que era frenar el deteriorament de les estructures. S'han reforçat les filades més malmeses obtenint uns murs sòlids i forts. Aquest fet suposa que aquestes estructures es conservaran tal i com estaven en ser posades al descobert durant les intervencions arqueològiques.

S'ha volgut deixar les estructures tal i com ens han arribat en l'actualitat sense fer créixer filades. En tot cas, el fet de modificar l'aspecte d'aquests murs s'hauria de plantejar en una futura restauració i adequació global.

Un aspecte en el que s'ha posat un fort èmfasi és el de tenir cura de l'aspecte original de les estructures. Degut a que els murs presentaven uns paraments de blocs units amb fang, s'ha volgut mantenir el mateix aspecte. Així, tot i que les filades estan reforçades amb morter aquest no queda vist ja que queda tapat per fang sobreposat. Així, no hi ha contrastos entre les filades consolidades i les que no ho estan. Aquesta tècnica és molt recomanable per estructures arqueològiques on l'element que lliga els blocs és el fang. Així últimament hem aplicat aquests criteris a consolidacions realitzades a jaciments com el de Mas Carbotí (Tossa de Mar, la Selva), Sant Sebastià de la Guarda (Palafrugell, Baix Empordà), Castell de Sant Joan, (Lloret de Mar) o el Castell de Bufalaranya (Alt Empordà). Els resultats han estat molt interessants i satisfactoris ja que dona a l'estructura una naturalitat que imita l'aspecte original i evita contrastos innecessaris, mantenint una fidelitat a l'aspecte real.

En general les tasques de consolidació, si es fan amb cura, ajuda per una banda, a reforçar les estructures arqueològiques i a evitar el deteriorament. També, per altra banda millora l'aspecte visual d'un jaciment ja que dona la

impressió d'unes restes antigues que un cop excavades estan ben preservades.

Pel que fa al Casol de Puigcastellet, és un jaciment ben mantingut fet que respon al gran interès històric i arqueològic que representa. El fet de formar part de la ruta dels ibers fa que tingui una difusió adequada. L'actuació de consolidació efectuada suposa continuar el manteniment i preservació de la fortificació. Degut a la seva situació en un indret boscós es recomanable realitzar neteges periòdiques per mantenir les estructures en bon estat de conservació.

9. BIBLIOGRAFIA

MOLAS, M.D., "Hallazgos arqueológicos en el Casol de Puigcastellet, Folgueroles (Barcelona)", Pyrenae, 12, 1976, 177-179.

MOLAS, M.D; ROCAFIGUERA, M; MESTRES, I. La fortalesa ibèrica del Casol de Puigcastellet. Una aproximació als límits del territori ausetà. Ausa XIII/121, 1988, pp. 97-131.

MOLAS, M.D; ROCAFIGUERA, M; MESTRES, I. "La fortalesa ibèrica del Casol de Puigcastellet". Fortificacions, 245-248.

MOLAS, M.D; ROCAFIGUERA, M; MESTRES, I. "La fortalesa ibèrica del Casol de Puigcastellet de Folgueroles (Osona)", Tarq. 1990-1991, Barcelona, 1992, 53-61.

ROJAS, A; JIMÉNEZ. "Sobre la consolidació realitzada a la vil·la romana dels Ametllers (Tossa de Mar)". Sisenes Jornades d'Arqueologia de les comarques de Girona, Sant Joan de les Abadesses. 2002. p. 457-458.

impressió d'unes restes antigues que un cop excavades estan ben preservades.

Pel que fa al Casol de Puigcastellet, és un jaciment ben mantingut fet que respon al gran interès històric i arqueològic que representa. El fet de formar part de la ruta dels ibers fa que tingui una difusió adequada. L'actuació de consolidació efectuada suposa continuar el manteniment i preservació de la fortificació. Degut a la seva situació en un indret boscós es recomanable realitzar neteges periòdiques per mantenir les estructures en bon estat de conservació.

9. BIBLIOGRAFIA

MOLAS, M.D., "Hallazgos arqueológicos en el Casol de Puigcastellet, Folgueroles (Barcelona)", Pyrenae, 12, 1976, 177-179.

MOLAS, M.D; ROCAFIGUERA, M; MESTRES, I. La fortalesa ibèrica del Casol de Puigcastellet. Una aproximació als límits del territori ausetà. Ausa XIII/121, 1988, pp. 97-131.

MOLAS, M.D; ROCAFIGUERA, M; MESTRES, I. "La fortalesa ibèrica del Casol de Puigcastellet". Fortificacions, 245-248.

MOLAS, M.D; ROCAFIGUERA, M; MESTRES, I. "La fortalesa ibèrica del Casol de Puigcastellet de Folgueroles (Osona)", Tarq. 1990-1991, Barcelona, 1992, 53-61.

ROJAS, A; JIMÉNEZ. "Sobre la consolidació realitzada a la vil·la romana dels Ametllers (Tossa de Mar)". Sisenes Jornades d'Arqueologia de les comarques de Girona, Sant Joan de les Abadesses. 2002. p. 457-458.

ROJAS, A; JIMÉNEZ. "Consolidació i adequació del jaciment romà situat al carrer Coral (Llafranc). Sisenes Jornades d'Arqueologia de les comarques de Girona, Sant Joan de les Abadesses. 2002. p. 459-462.

ROJAS, A; JIMÉNEZ, F. "Consolidació parcial de Mas Carbotí" (Tossa de Mar)". Sisenes Jornades d'Arqueologia de les comarques de Girona, Sant Joan de les Abadesses. 2002. p. 463-464.

ROJAS, A; JIMÉNEZ, F. "Consolidació de les estructures arqueològiques del Castell de Sant Joan (Lloret de Mar)". Sisenes Jornades d'Arqueologia de les comarques de Girona, Sant Joan de les Abadesses. 2002. p. 471-472.

BURCH, J; ROJAS, A; SAGRERA, J. Noves aportacions per al coneixement del poblat ibèric de Sant Sebastià de la Guarda (Llafranc, Palafrugell). Estudis del Baix Empordà . Vol. 23. 2003.

10. FOTOGRAFIA

10. FOTOGRAFIA

Fig.1: Mur 1. Abans de la consolidació.

Fig.2: Mur 1 consolidat.

Fig. 3: Mur 2 abans de la consolidació. Filada superior.

Fig 4: Mur 2 consolidat. Vista de la filada superior.

Fig. 5: Mur 3. Filada superiors abans de l'actuació.

Fig. 6: Mur 3 consolidat.

Fig. 7: Cara sud del mur 4 abans de la consolidació.

Fig. 8: Part superior del mur 4 després de la consolidació.

Fig. 9: Part frontal del mur 5 abans de l'actuació.

Fig. 10: Vista del mur 5 després de la consolidació.

Fig. 11: Part superior del mur 6 abans de la consolidació.

Fig. 12: Vista de la filada superior del mur 6, després de la consolidació.

Fig. 13: Mur 7 abans de la consolidació. Vista de la filada superior.

Fig. 14: Part superior del mur 7 després de la consolidació.

Fig. 15: Mur 8.

Fig. 16: Mur 8 després de la consolidació.

Fig. 17: Part superior del mur 9 abans de la consolidació.

Fig. 18: Filada superior del mur 9 després de la consolidació.

Fig. 19: Aspecte de la cara sud del mur 9 abans de l'actuació de consolidació.

Fig. 20: Vista de la cara sud del mur 9 després de la consolidació.

Fig. 21: Mur de tancament de l'àmbit 3, abans de la consolidació.

Fig. 22: Mur de tancament de l'àmbit 3 després de la consolidació.

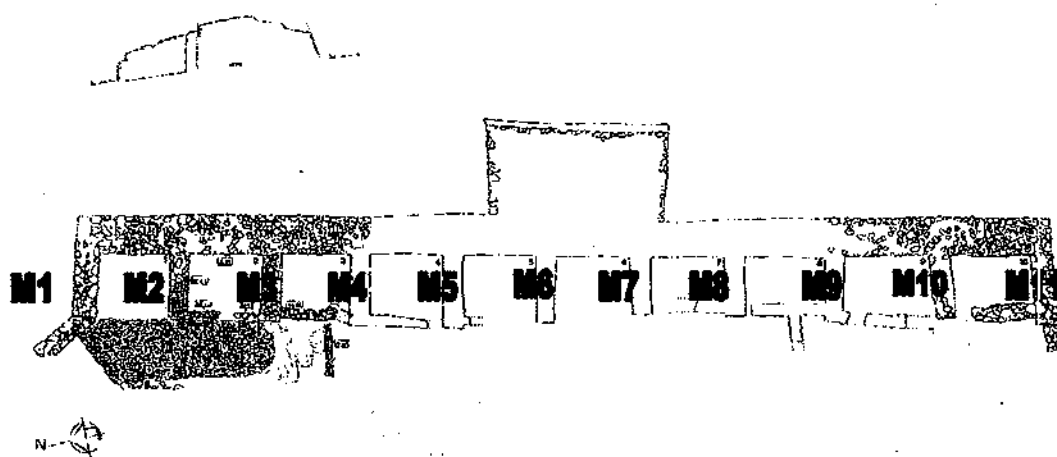
Fig. 23: Mur de tancament de l'habitació 4. Abans de l'actuació.

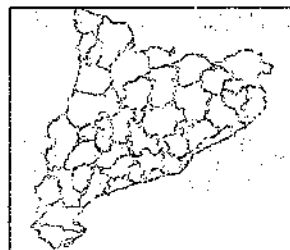
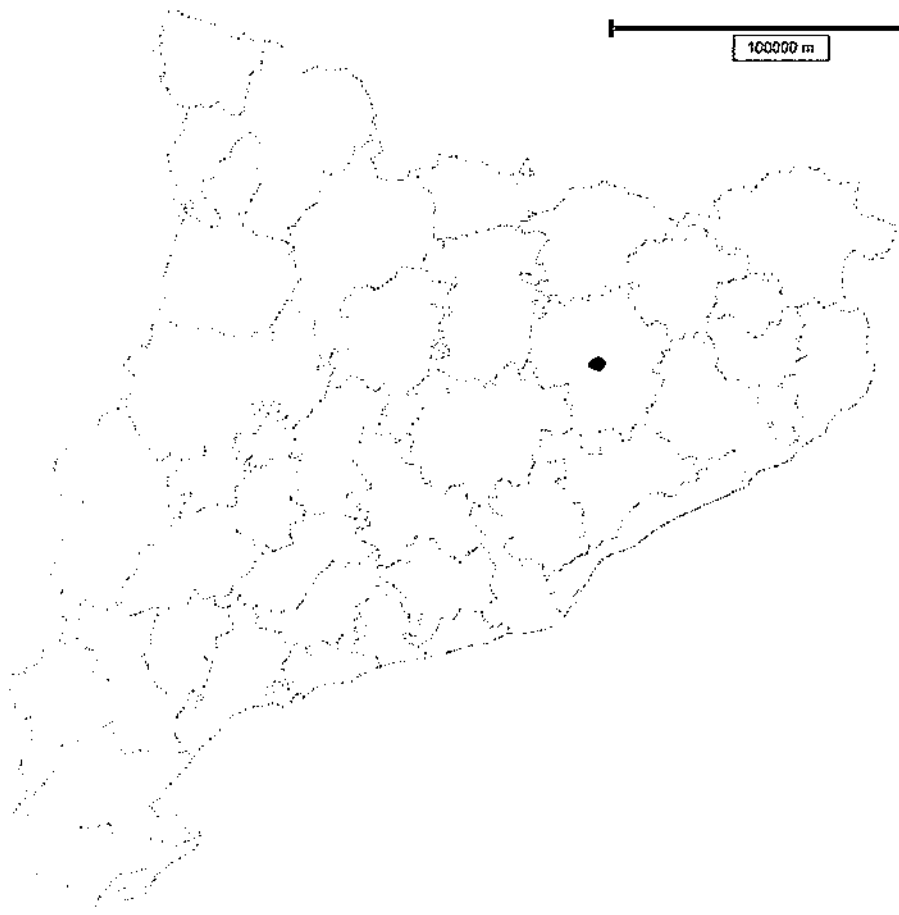
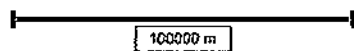
Fig. 24: Aspecte del mur de tancament de l'habitació 4 després de la consolidació.

11. PLANIMETRIA

11. PLANIMETRIA

Làmina 1. Planta de la fortificació amb la indicació dels murs consolidats.

Situació del Casol de Puigcastellet dins del context del territori català.